

فضای مجازی می‌گیرند می‌کوشند در رسانه‌های اجتماعی به عنوان «چهره» معرفی شوند و برخی آن قدر در تسخیر جادوی فضای مجازی گرفتار شده‌اند که حاضرند برای چهره شدن یا به اصطلاح «سلبریتی» یا «شاخ» شدن، خود را در معرض اقداماتی عجیب و غریب قرار دهند و در بسیاری از اوقات، از انتشار مطالب مخالف حیا و عفت برای دیده شدن استفاده می‌کنند. بسیاری از این‌ها برای در اوج ماندن، فالو شدن و لایک گرفتن، هزینه‌های گزافی می‌پردازند که نه تنها برایشان موجه جلوه می‌کند، بلکه از آن‌ها الگوبرداری هم می‌شود.^۱

اکنون اینستاگرام به محور تبرّج و خودنمایی تبدیل شده است و رسانه‌های اجتماعی علاوه بر این که زمینه خودنمایی در افراد را فراهم می‌کنند، میل به خودنمایی در کاربران را نیز گسترش می‌دهند.^۲ کاربر اخلاق مدار در فضای مجازی می‌کوشد با پرهیز از خودنمایی افراطی، موجب شکستن دل فقرا و ایتام، سوزاندن دل بی‌سرپرستان، بینوایان، ورشکستگان، مصیبت دیدگان، داغ‌داران و... نشود (مسئله خودنمایی در درس دوازدهم بررسی شده است).

۱۰-۴. تحقیق در معتبر بودن منبع و مطلب

استناد کردن کاربر فضای مجازی در محتوای خود به برخی خبرها در گروه‌ها، شبکه‌ها و صفحه‌های اینستاگرامی، بدون این که درستی و نادرستی آن اخبار مشخص شود، از نظر اخلاقی درست نیست. گاه مخاطبان نیز براساس استناد آن کاربر، درباره شخص یا موضوعی قضاوت اشتباه می‌کنند.

۱۱-۴. وحدت شخصیت و یکرنگی

به اقتضای انعطاف هویتی در فضای مجازی، زمینه بازیگری‌های منفعت طلبانه و مصلحت جویانه در این فضا برای همه فراهم است. خود را در قالب فرد دیگری جازدن برای رسیدن به مطامع جنسی یا سودهای مالی یا لذت‌های نامتعارف، از آسیب‌های این فضا است. رنگ عوض کردن مصداق دورویی و نفاق است. از منظر دینی، نفاق بسیار بدتر از کفر است، چرا که نفاق نشانه‌ای از شرک در وجود انسان است. انسان دورو به تدبیر الهی در این عالم باور ندارد و مشرک است. لذا به هر کاری دست می‌زند.

۱. عاطفه عباسی و علی جعفری، «تأثیر کنش‌های اینستاگرامی سلبریتی‌ها بر سبک زندگی کاربران ایرانی»، ص ۳۴.

۲. محمد جواد نوروزی و دیگران، *سایه روشن‌های تقوا در فضای مجازی*، ص ۱۰۳.

کاربر اخلاق مدار در فضای مجازی تلاش می‌کند بین قومیت‌ها، ادیان، پیروان مذاهب اسلامی، طرفداران احزاب یا چهره‌های سیاسی یا حتی تیم‌ها و باشگاه‌های ورزشی، نفرت پراکنی نکند.

کاربر فضای مجازی در اظهارنظر، تأیید یا رد دیگران، موضع‌گیری‌ها، انتشار محتوای مجازی، مناظره‌ها، کامنت گذاشتن و پست گذاشتن، درباره اقوام و زبان‌ها و لهجه‌ها و...، ادب و نزاکت را رعایت می‌کند.

او محترمانه در کامنت صفحه فلان بازیگر یا سیاست‌مدار می‌نویسد:

عرض سلام خدمت جناب آقای ... یا سرکار خانم .... بنده به سه دلیل این سخن شما را قبول ندارم:

۱. ...

۲. ...

۳. ...

با تشکر، خدا حافظ.

♦ پرسش‌های درس

۱. ظرفیت‌های انسان‌شناختی فضای مجازی کدام‌اند؟ تبیین کنید انعطاف هویتی چگونه می‌تواند به تعالی معنوی کمک کند.
۲. اصل صداقت در فضای مجازی را به همراه مثالی، غیر از مثال ذکرشده در متن، تبیین کنید.
۳. اصل سودرسانی و زیان‌رسانی در فضای مجازی را توضیح دهید.
۴. مصادیقی از امانت‌داری در فضای مجازی را بنویسید.
۵. دورویی در فضای مجازی را تعریف کنید و یک نمونه بنویسید.

♦ پژوهش

با رجوع به منابع در حوزه فناوری و فضای مجازی، برخی از کدهای اخلاقی رفتاری ناظر به کنشگری در این حوزه را بنویسید.

♦ منابعی برای مطالعه بیشتر

۱. اسلامی، محمدتقی، احمد دبیری و مهدی علیزاده. (۱۳۸۸). اخلاق کاربردی چالش‌ها و کاوش‌های نوین در اخلاق عملی. قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
۲. امامی. (بی‌تا). اخلاق در فضای مجازی: بایسته‌ها و نبایسته‌های اخلاقی در فضای مجازی سبک اخلاق اسلامی. اصفهان: داخوین.
۳. خندان. (بی‌تا). مجموعه مقالات اخلاق اطلاعات و فضای مجازی. تهران: سورهُ مهر.
۴. سیدسعادت. (بی‌تا). هنجارهای اخلاق اسلامی در حریم خصوصی فضای مجازی. تبریز: فروغ آزادی.
۵. کرم‌اللهی، نعمت‌الله. (۱۳۹۰). اینترنت و دین‌داری. قم: بوستان کتاب.